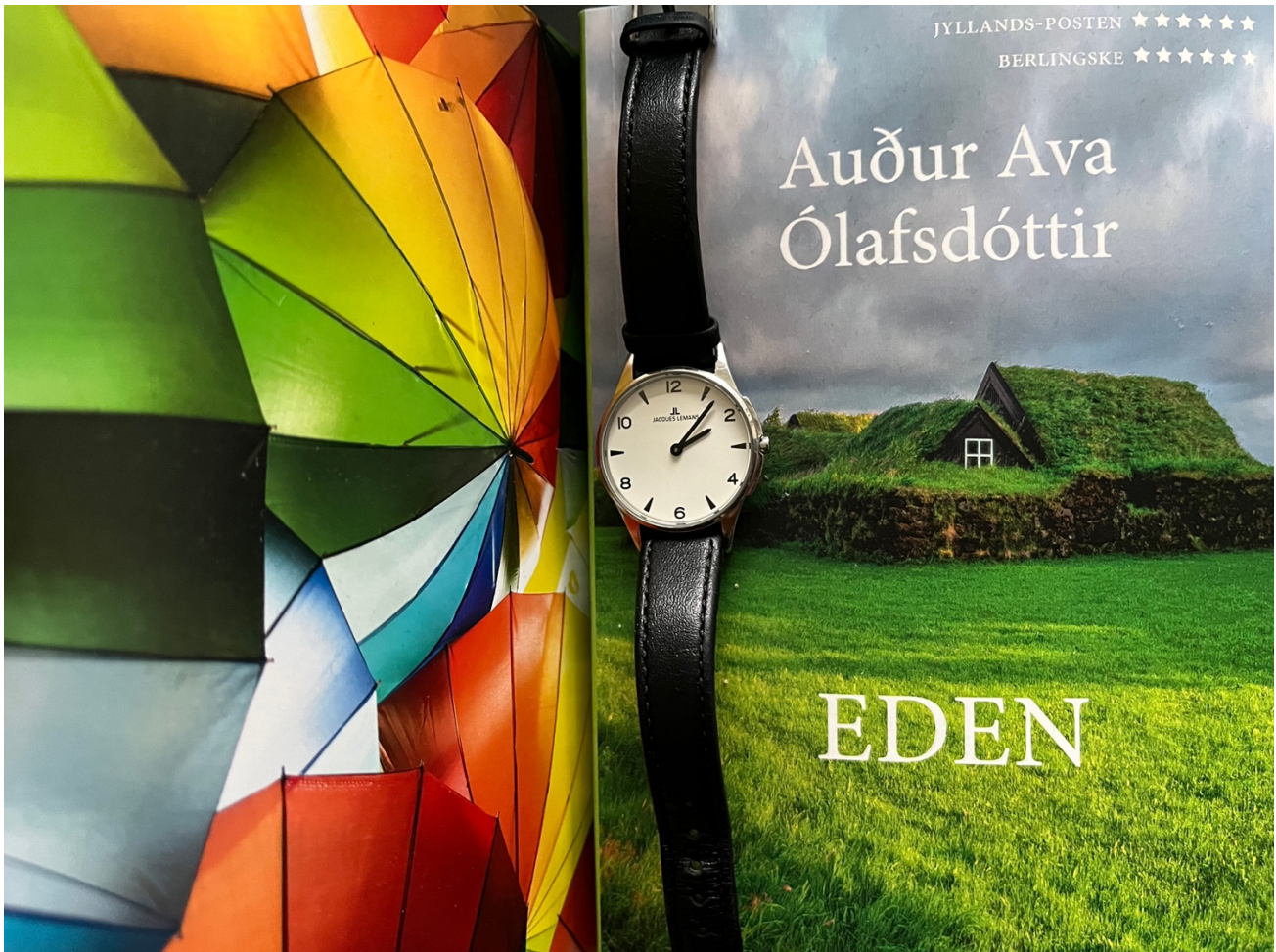

**Auður Ava Ólafsdóttir,
EDEN**

Oversat fra islandsk af Erim Skyum-Nielsen
Batzer & Co 2023

Det er, som om tiden står stille i Nordisk Råds litteraturprismodtager Auður Ava Ólafsdóttirs islandske verden. I Ólafsdóttirs seneste bog *EDEN* forsøger lingvisten Alba at omdanne en ødemark af sort sand og lava, der ligger halvvejs mellem gletsjerelv og fjeld, til et grønt lille paradis med vild timian og blåbær, sibirisk lærk og æbletræer samt stedmoderblomster og bonderoser, kartofler og gulerødder.

Det er, som om fortællingens hovedfigur har taget bogens motto fra Anton Tjekhov bogstaveligt:

*”Hvad er meningen med livet?
spørger du. Man kunne lige så godt
spørge: Hvad er en gulerod?
En gulerod er en gulerod, mere ved vi ikke.”*

Meningen med (eller i) livet kan nogle gange kondenseres i det usandsynlige, hvis ikke helt umulige, hemmelighedsfulde og samtidig fuldstændig dennesidige, der ikke desto mindre unddrager sig. Ligesom en gulerod i vulkanjord. Der, hvor der ellers knapt nok vokser græs.

Men det tilsyneladende håbløse projekt at ville plante en paradishave lige der, hvor intet gror, kommer til at lykkes. Mod forventning. Ad omveje.

Albas store passion er sprog, som er i fare for at uddø, deriblandt islandsk. I bogens begyndelse flyver hun til en konference på et andet kontinent, hvor FN's liste over truede sprog må opdateres: "Der dør et sprog hver fredag" (18) i takt med, at bl.a. den oprindelige befolkning i Amazonas uddør som følge af skovrydning.

Det er, som om sprogets og menneskenes skæbne ligner naturens og klimaets.

I bogens slutning har Alba opgivet sit travle liv som universitetsansat og vandrer i stedet for at flyve. Hun regnede nemlig ud, at hun måtte plante 350 træer for hver flyrejse over havet for at kunne CO₂-udligne hendes flyrejser i det seneste år. I alt cirka fem tusind seks hundrede træer om året.

Tit ræsonnerer Alba over et ords betydning. Således hedder en af mellemoverskrifterne: "Slud: nedbør bestående af regn og sne eller rå blæst med regn" (21). En anden hedder: "Afstikker: omvej, et sving i anden retning" (37). Overvejelsen passer til at hun i radioen hører Eagles synge *Hotel California*:

*"This could be Heaven or this could be Hell
Such a lovely place"...*

Hun er på vej til den ufrugtbare jordgrund, hun senere vil slå sig ned på. "Verden er ved at gå under, sådan godt og vel, havde min søster sagt. Det er ikke usandsynligt. Og er det her hvad du har tænkt dig at foretage dig indtil da? At plante birke?" (74) Sådan spørger hun sig selv.

Det viser sig hen ad vejen, at det har været det helt rigtige at gøre.

Det udtrykkes i overskrifter som "En fåresti er det smalle spor der fører til det fuldkomne" (81) og "Det som vandes vokser" (96).

Da en gruppe flygtninge genhuses i den lille landsby, Alba er flyttet til, tænker hun på, "at det er menneskets fundamentale behov at indrette sig et hjem. Den der mister sit hjem prøver med det samme at skabe sig et nyt tilflugtssted, hvor han kan søge læ" (118). Globalt set må vi nok snart lede efter en reservejord.

Bogen er i en vis forstand en refleksion over det tabte – og sidenhen uopnåelige – paradys. Albas søster spørger på et tidspunkt, om hun egentlig havde tænkt sig at blive boende i sin ensomme gård resten af tiden. Alba svarer, at hun ikke ved det. "Nu er jeg jo ikke bibelekspert, men jeg tror ikke det var meningen at mennesket altid skulle være i Eden. Så vidt jeg husker forlod det haven til slut." (222)

Bogen handler i høj grad om hvordan vi kan leve med tab, sorg og savn.

Om tavshedens betydning i sproget.

Om "Alt hvad der er smukt" uden ord, fordi det "er verden fra før sproget blev til" (192):

*"Gå ude i naturen.
Arbejde i haven. [...]
Trække vejret.
Kigge på himlen over fjeldet.
Lytte til fuglene.
Sex." (193)*

Sidst i fortællingen ser vi Alba stige op på toppen af et bjerg sammen med den forældreløse flygtningedreng Danyel, som har spurgt hende, om hun vil adoptere ham. Deroppe får hun igen et overblik over det, der holder verden sammen i sit inderste – et overblik, hun i starten kun kunne få i en flyvemaskine:

"Når vi er nået tilstrækkeligt højt op, når vi befinder os oven over alt som er dernede, da ser jeg det klart, da ser jeg det hele krystalklart, jorden og alt hvad der findes på den, og hvordan alting er forbundet og udgør én sammenhængende helhed, jeg ser elve gå over deres bredder og også flyde over landegrænser, det samme vand, den samme fisk, på begge sider af landegrænser taler træernes rødder også sammen og sender beskeder til hinanden, jeg ser desuden fugle som flyver mellem sprogområder, og jeg hører hvad de synger med forskellig accent alt efter hvor de befinder sig. [...]

Når man er kommet så højt op, er det som om alting er hyllet i et vidunderligt gyldent skær, alt er så meget lysere når man oppefra ser på alt der befinder sig nedenunder, heroppe skelner jeg ikke længere kontinenter og have og ved ingenting om menneskenes konflikter nede på jorden, eller at havets overflade til stadighed stiger, jeg befinder mig i et isblåt rum, og heroppe er der stille, fuldkommen stille, det er en verden fyldt med skønhed" (262f).

Alba ser det skrøbelige liv på vores lyseblå planet 'oppefra' foran sit indre øje. Hun får øje på sit grønne jordstykke midt i den sorte sandflade; ser hvordan hun står der i sin afdøde mors støvler midt i kartoffelbedet; og hun ser sin plejesøn spille fodbold på græsplænen.

Det er, som om der pludselig er håb, selvom spørgsmålet efter meningen med livet forbliver åbent. Alba omfavner drengen og siger: "Det hele skal nok gå godt." (265)
Sådan ender bogen.

Den anbefales varmest. Den er både morsom og alvorstung, både letlæselig og dybsindig – den bedst tænkelige underholdning på en tur i et forsinket tog eller bus på vej mellem Jylland og Sjælland...